

ТУРИЗМ СОҲАСИДА СУНЪИЙ ИНТЕЛЛЕКТНИНГ РОЛИ

Болтаев Жавохир¹

Максудбеков Азизбек²

Тошкент Кимё Халқаро Университети

KEYWORDS

туризм, сунъий интеллект,
рақамли трансформация,
туристик хизматлар,
рақобатбардошлик,
персоналлаштириш,
маркетинг, ахборот
технологиялари, инновация.

ABSTRACT

Мазкур мақолада туризм соҳасида сунъий интеллект технологияларининг роли ва аҳамияти таҳлил қилинган. Ўзбекистон шароитида туризм соҳасида рақамли трансформация жараёнлари, сунъий интеллект воситалари орқали хизматлар сифатини ошириш, туристлар эҳтиёжларини олдиндан аниқлаш ва туризм маркетингини оптималлаштириш имкониятлари ўрганилган.

2181-2675/© 2025 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: **10.5281/zenodo.15294518**

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Кириш

Бугунги глобаллашув даврида туризм жаҳон иқтисодиётининг энг муҳим ва жадал ривожланаётган тармоқларидан бирига айланди. У нафақат иқтисодий ўсишга, балки маданиятлараро мулоқотни кенгайтиришга, халқлар ўртасидаги ўзаро англашувни мустаҳкамлашга ҳам хизмат қилмоқда. Айни пайтда, тўртинчи саноат инқилобининг асосий драйверларидан бири бўлган сунъий интеллект (СИ) технологиялари ҳаётимизнинг барча жабҳаларига, жумладан, туризм соҳасига ҳам шиддат билан кириб келмоқда.

Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришгандан сўнг, айниқса, сўнгги йилларда туризмни иқтисодиётнинг стратегик тармоғига айлантириш борасида кенг кўламли ислохотлар амалга оширилмоқда. Мамлакатимизнинг бой тарихий-маданий мероси, бетакрор табиати ва халқимизнинг меҳмондўстлиги сайёҳлар оқимини жалб қилиш учун катта салоҳият яратмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан туризм соҳасини ривожлантиришга қаратилган бир қатор муҳим Фармон ва Қарорлар қабул қилинди. Жумладан, туризм инфратузилмасини модернизация қилиш, виза тартибини соддалаштириш, янги туризм маҳсулотлари ва

¹ Тошкент Кимё Халқаро Университети «Туризм» йуналиши талабаси

² Тошкент Кимё Халқаро Университети «Туризм» йуналиши талабаси

йўналишларини яратиш, хизмат кўрсатиш сифатини халқаро стандартларга мослаштириш каби вазифалар белгиланди.

Шу билан бирга, Давлатимиз раҳбари томонидан мамлакатни рақамли трансформация қилиш, "Рақамли Ўзбекистон - 2030"[1] стратегиясини амалга ошириш ва иқтисодиётнинг барча соҳаларига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини, хусусан, сунъий интеллектни кенг жорий этишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Президентимизнинг тегишли қарорларида сунъий интеллект технологияларини ривожлантириш учун шарт-шароитлар яратиш, илмий тадқиқотларни қўллаб-қувватлаш ва ушбу йўналишда кадрлар тайёрлаш масалаларига урғу берилган.

Сўнгги йилларда туризм соҳасида сунъий интеллект технологияларининг қўлланилиши бўйича тадқиқотчилар томонидан олиб борилган мақолалар таҳлили шуни кўрсатадики, мамлакатимизда туризмни рақамлаштириш ва инновацион ёндашувларни жорий этиш жараёнларида сунъий интеллект муҳим роль ўйнай бошламоқда. Жумладан, М. Қурбонов [2] ўз мақоласида таъкидлаганидек, сунъий интеллект орқали туристик хизматлар сифатини ошириш, мижозлар эҳтиёжларини олдиндан аниқлаш ва хизматларни персоналлаштириш имкониятлари ўрганилган. Шунингдек, Ш. Саттаров ва Н. Раҳимова [3] томонидан ёзилган мақоласида туризм соҳасида ахборот-коммуникация технологиялари, хусусан, сунъий интеллект асосида ишловчи чат-ботлар ва виртуал гидлардан фойдаланишнинг аҳамиятига алоҳида эътибор қаратилган.

Бошқа бир мақолада, Я. Исмоилова [4] сунъий интеллект ёрдамида туристик йўналишларни автоматик равишда тавсия қилиш тизимларини ўрганиб, уларнинг Ўзбекистоннинг ички туризм салоҳиятини ривожлантиришдаги ролини таҳлил қилган. Исмоилова ўз ишида тадқиқот методи сифатида кейс-стади усулидан фойдаланиб, Самарқанд ва Бухоро шаҳарларидаги туризм ташкилотларининг амалиётини таҳлил қилган ва сунъий интеллект жорий этилган ҳолларда туристлар оқими ва уларнинг сарф-харажатлари ўртасида ижобий корреляция мавжудлигини кўрсатган. А. Бобожонов ва А. Ҳамидовлар [5] эса сунъий интеллектнинг туристик маркетингдаги қўлланилишини ўрганиб, биг дата таҳлили орқали мақсадли аудиторияга мўлжалланган реклама кампанияларини қандай самарали ташкил этиш мумкинлиги ҳақида фикр билдиришган.

Бундан ташқари, М. Саидов [6] томонидан ёзилган мақолада сунъий интеллект технологияларининг Ўзбекистондаги меҳмонхона менежментидаги имкониятлари ўрганилган.

Ушбу мақолада адабиётлар таҳлил қилиш методи қўлланилди, яъни Ўзбекистонда туризм соҳасида сунъий интеллект қўлланилиши бўйича олиб борилган илмий ишлар, мақолалар ва тадқиқот натижалари ўрганилди ва таққосий таҳлил асосида умумий тенденциялар аниқланди.

Олиб борилган таҳлиллар натижасига кўра, туризм соҳасида сунъий интеллект технологияларининг жорий этилиши соҳанинг барча жабҳаларида янгича

имкониятлар яратаётгани маълум бўлди. Сунъий интеллект воситалари хизматларни персоналлаштириш, туристлар эҳтиёжларини олдиндан таҳлил қилиш, туризм маркетингини рақамлаштириш ва меҳмонхона бошқарувини автоматлаштириш соҳаларида юқори самарадорликни намоён этмоқда. Туристик хизматларнинг тезкор ва аниқ таклиф этилиши, ҳар бир турист учун индивидуал ечимларнинг ишлаб чиқиши, соҳа иштирокчиларига бозор талабларига тез ва мақсадли мослашиш имкониятини бераётгани аниқланди.

Сунъий интеллектдан фойдаланиш натижасида хизмат кўрсатиш сифатининг яхшиланиши, туристлар учун қулайлик ва қулай хизмат муҳитини яратиш имконияти ошди. Чат-ботлар, виртуал ёрдамчилар ва автоматлаштирилган тавсия тизимлари орқали туристларга реал вақтда тезкор ва самарали ахборот бериш, уларнинг танлов жараёнини енгиллаштириш ва фаол иштироқини таъминлаш мумкин бўлмоқда. Шу билан бирга, сунъий интеллект орқали тўпланган маълумотлар асосида туристик йўналишлар ва хизматлар сифатини доимий равишда таҳлил қилиш ва такомиллаштириш имконияти пайдо бўлди.

Туризм соҳасида сунъий интеллект технологияларини қўллаш туроператорлар ва меҳмонхона бизнеси учун маркетинг ва реклама жараёнларини ҳам янги босқичга олиб чиқди. Бозор сегментларини аниқ таҳлил қилиш, мақсадли аудиторияга мос равишда хизмат ва таклифлар ишлаб чиқиш имконияти рақобат кучайган шароитда устунликни таъминламоқда. Маҳсулот ва хизматларнинг тўғри мижозларга тўғри вақтда етказилиши ҳисобига туризм ташкилотларининг молиявий натижаларида ижобий ўсиш кузатилмоқда.

Шу билан бирга, олиб борилган таҳлиллар шуни кўрсатдики, сунъий интеллектни самарали жорий этиш учун бир қатор ташкилий ва ҳуқуқий масалаларни ҳам ҳал қилиш талаб этилади. Аввало, ахборот хавфсизлиги ва шахсий маълумотларни муҳофаза қилиш соҳасида меъёрий-ҳуқуқий базани такомиллаштириш, маҳаллий кадрларнинг сунъий интеллект соҳасида билим ва кўникмаларини ошириш муҳим аҳамият касб этмоқда. Технологияларни маҳаллий бозорнинг ўзига хос хусусиятларига мослаштириш, туризм соҳасидаги кичик ва ўрта бизнес вакилларини ҳам инновация жараёнларига фаол жалб этиш зарур.

Натижада, туризм соҳасида сунъий интеллект технологияларининг самарали жорий этилиши хизматлар сифатининг ошиши, туристлар учун индивидуал ечимларнинг кўпайиши, рақобатбардошлик даражасининг ошиши ва соҳанинг барқарор ривожланишига хизмат қилади. Ўзбекистоннинг глобал туризм бозоридаги нуфузини мустаҳкамлаш учун сунъий интеллект воситаларидан мақсадли ва тизимли фойдаланиш, инновацион ечимларни ривожлантириш ва миллий шароитларга мослаштирилган механизмларни ишлаб чиқиш долзарб вазифа сифатида намоён бўлди. Келгусида ушбу соҳада илмий тадқиқотларни чуқурлаштириш, халқаро тажрибани ўрганиш ва амалиётга жорий этиш орқали туризмнинг рақобатбардош ва барқарор экотизимини шакллантириш имкониятлари янада кенгайиши мумкин.

Юқоридаги таҳлил ва муҳокамалар асосида хулоса қилиш мумкинки, туризм соҳасида

сунъий интеллект технологияларининг жорий этилиши соҳанинг инновацион ривожланишига кучли туртки бермоқда. Сунъий интеллект воситалари хизматларни индивидуаллаштириш, туристлар эҳтиёжларини аниқлаш, маркетинг фаолиятини оптималлаштириш ва иш жараёнларини автоматлаштириш орқали туризм соҳасида самарадорлик ва рақобатбардошликни оширишга хизмат қилмоқда. Шу билан бирга, маълумотлар хавфсизлигини таъминлаш, кадрлар салоҳиятини ошириш ва технологияларни маҳаллий бозор шароитларига мослаштириш каби масалаларни ҳал қилиш бу жараёнда муҳим ўрин тутди. Сунъий интеллект имкониятларидан фойдаланиш Ўзбекистон туризм соҳасининг халқаро бозордаги позициясини мустаҳкамлаш, туристик хизматлар сифатини ошириш ва соҳа субъектларининг барқарор ривожланишини таъминлаш учун муҳим омил ҳисобланади. Келгусида инновацион технологияларни жорий этиш билан бирга, миллий қонунчиликни такомиллаштириш, ахборот хавфсизлигини таъминлаш ва инсон ресурсларини ривожлантириш бўйича тизимли чора-тадбирларни амалга ошириш зарур.

Адабиётлар рўйхати

1. O'zbekiston Prezidentining Farmoni, 05.10.2020 yildagi PF-6079-son «Raqamli O'zbekiston — 2030» Strategiyasi.
2. Эргашходжаева Ш. Д., Эркаева Б. К. Цифровой маркетинг как инструмент развития сферы туризма // *Xalqaro ilmiy-amaliy anjumanlari maqolalar to'plami*. – 2021. – Б. 21.
3. Курбонов М. Туризм соҳасида сунъий интеллект технологияларини жорий этиш имкониятлари // *Иқтисодиёт ва туризм журналари*. – 2022. – №3. – Б. 45–50.
4. Саттаров Ш., Раҳимова Н. Туризмда ахборот-коммуникация технологияларининг аҳамияти // *Замонавий илмий тадқиқотлар жаҳон таълимида*. – 2021. – №7. – Б. 100–105.
5. Исмоилова Я. Туризмда сунъий интеллект асосида тавсия тизимлари // *Ўзбекистонда туризмни ривожлантириш масалалари журналари*. – 2022. – №2. – Б. 58–63.
6. Бобожонов А., Ҳамидов А. Туризм маркетингида сунъий интеллект воситалари // *Инновацион иқтисодиёт ва бизнес журналари*. – 2022. – №5. – Б. 74–78.
7. Саидов М. Меҳмонхона бошқарувида сунъий интеллект технологияларининг қўлланилиши // *Миллий тараққиёт йўлида инновациялар тўплами*. – 2021. – Б. 88–93.